

KRONIKA NAUKOWA

Badania ekologiczne w Bułgarii

W dniach 24 VI — 7 VII 1973 r. byliśmy gośćmi Instytutu Zoologicznego i Muzeum Bułgarskiej Akademii Nauk w Sofii. Wizyta nasza miała na celu przedyskutowanie prac nad produktywnością populacji drobnych gryzoni, prowadzonych w ramach współpracy między Zakładem Populacji Instytutu Ekologii PAN w Dziekanowie Leśnym i Sekcją Ekologii Zwierząt Lądowych Instytutu Zoologicznego i Muzeum BAN (kierowanego obecnie przez prof. dr B. Boteva).

Sekcja Ekologii Zwierząt Lądowych, którą kieruje prof. dr G. Markov, została stworzona w 1973 r. w oparciu o aktyw naukowy Instytutu Zoologicznego (prof. dr G. Markov, dr B. Zachareva, dr L. Christov, dr S. Gerasimov i dr Ch. Kočev), prowadzący od 1967 r. badania w zakresie podstawowych zagadnień ekologii populacji drobnych gryzoni i biocenoz łąkowych. Podniesienie tej grupy do rangi samodzielnej jednostki badawczej było niejako formalnym uznaniem wyników jej pracy naukowej, jak również stworzyło szersze perspektywy badawcze. Dużą rolę w zainicjowaniu badań ekologicznych w Bułgarii, a więc tym samym i w powstaniu sekcji, odegrał Instytut Ekologii PAN, a personalnie przede wszystkim prof. dr K. Petruszewicz. Oprócz wspomnianego wyżej Zakładu Populacji z Instytutem Zoologicznym BAN współpracuje również Zakład Ekosystemów Trawiastych naszego Instytutu.

Problematyka badawcza Sekcji Ekologii Zwierząt Lądowych koncentruje się głównie wokół prac nad ssakami, ptakami i owadami. Jednym z zadań Sekcji jest dokonanie przeglądu fauny Bułgarii w aspekcie autekologicznym. Równolegle prowadzi się badania z zakresu ekologii populacji i biocenologii. Plany badawcze na lata 1973—1974 przewidują m.in. zbadanie parametrów populacyjnych (takich jak dynamika liczebności, struktura wiekowa, produkcja) nornicy rudej w lesie bukowym oraz nornika zwyczajnego na polach uprawnych (jako poważnego szkodnika gospodarczego). Przewiduje się także wstępne obserwacje populacji zwierząt łownych pod kątem możliwości zwiększenia ich produktywności i pozyskania. W opracowaniu znajdują się również wyniki badań nad kaprofagami i kaprobiontami, głównymi ogniwami łańcucha troficznego pastwisk. Ponadto prowadzi się badania nad konkurencją i adaptacją ptaków w różnych biotopach.

Na uwagę zasługują też podjęte przez Instytut Zoologiczny BAN badania nad zanieczyszczeniem środowiska w ramach programu MAB. Sekcja Ekologii Zwierząt Lądowych podjęła się opracowania wskaźników stopnia zanieczyszczenia w oparciu o niektóre parametry ekologiczne wybranych gatunków zwierząt. Poważny udział w badaniach MAB ma także Sekcja Hydrobiologii, kierowana przez dr L. Cvetkova, która prowadzi badania nad problemami zanieczyszczenia i ochrony wód (zwłaszcza największych rzek Bułgarii). W programie badawczym tej Sekcji znajdują się także prace nad procesami eutrofizacji wód oraz nad ekologią ważnych z punktu widzenia gospodarki gatunków ryb.

Przedstawiony tu przegląd tematów nie wyczerpuje całej problematyki prowadzonych w Instytucie badań ekologicznych. Wymieniono tu tylko te, które z racji analogii do badań prowadzonych w naszym kraju mogą zainteresować polskiego czytelnika.

Dziwić może różnokierunkowość podejmowanych przez Instytut Zoologiczny tematów z zakresu ekologii, co niewątpliwie, na obecnym etapie zaawansowania badań, utrudnia dokonanie syntezy. Należy jednak pamiętać, że są to głównie badania pilotowe, bowiem tradycje ekologii w Bułgarii są bardzo młode i przed 1967 r. (tzn. do chwili podjęcia współpracy z Instytutem Ekologii PAN) prowadzono tam jedynie badania na styku autekologii i faunistyki, co zresztą znajduje wyraz i w obecnym profilu zainteresowań Instytutu. Tak więc, jak na pięcioletnią historię, zrobiono już wiele, tym bardziej że opracowania materiałów zbieranych wspólnie z Instytutem Ekologii PAN w latach 1967—1972 zostały już wydane drukiem lub złożone do druku.

Rozwój badań ekologicznych, ich zakres i kierunek w nowo powstałej Sekcji Ekologii wskazują, że zainicjowane w 1967 r. badania znalazły zrozumienie i poparcie w świecie naukowym Bułgarii.

G. Bujalska i J. Gliwicz